

Kako se je ženil Kobaležev Matija?

(Vesela povest. — Spisal Podgoričan.)

Zagorica je dolga vas v Suhi Krá-jini. Dobre četrť ure se hodi od kraja do kraja, in hiše se vrsté druga za drugo ob obeh stranéh pota. Nekatere so čedne, zidane in lepo pobeljene, nekatere že odrte ali še nič ometane, veliko jih je pa tudi lesenih, zlasti tam okoli tiste imenitne počene luže in v spodnjem koncu pod goro. Sevé, te so že stare. Drevja in vode nimajo odveč, preostaja jim pa trnja in kamenja. V tej vasi živi okoli pet sto Zagoričanov in Zagoričank, ki so moji najbližji sosede.

Zagoričani so pošteni ljudje, dobrega srca in bistre glave. Kar svet pomni, ni bil še nobeden tam obešen, nobeden ni še umrl od lakote, in zadnji čas je že izšlo nekaj učenih glav izmed Zagoričanov, ki bodo še bolj povzdignili sloves svojih ljubih rojakov. Grešijo včasih res kaj malega, a v resnici jih diči mnogo lepih lastnostij. Smejajo se radi, pojó in pijó radi. Saj pravi o njih pesem:

Veselejših ni ljudij,
Kot so Zagoričani.

Molijo radi, klepetajo tudi radi, pa — — pa — — pa ženijo se radi. Saj se vsak oženi, da le more hoditi ali če ni še posebno kaj kaznovan, in iz Zagorice je na leto več porok, kakor iz petih drugih vasij na okoli. Ako bi hotel opisati življenje vsake zakonske dvojice pred in po poroki, imel bi pisati do svoje smrti dovolj, in napisala bi se debela, debela knjiga. Pa tudi zanimiva, saj pravijo, da je čas ženitve najprijetnejši v življenju. Še marsikaj pride na vrsto: v sledečih vrsticah vam opišem, kako sta se dva Zagoričana jemala in napo-

sled zares vzela. Pazno čitajte in vse verjemite, ker godilo se je vse v resnici takó-le.

I.

Sredi vasi, sredi vasi
Lesena bajtica stoji.
Neznan pesnik.

Torej v Zagorici, nad tisto lužo, stoji nizka, lesena kočá. Na Kobaleževini se pravi, in prebivalci njeni se pišejo za Kobaleže in se bodo še takó pisali, ako Bog dá. Ime prihaja najbrž od tega, ker stoji kočá nekoliko na višku, ker tako nekam kobali skalnat greben. Gospodarskega poslopja ni, hlev in kočá sta pod jedno streho, in majhen svinjaček je na koncu hleva, kateri glasno priča, da je v boljših in cenejših časih krulil ščetinar na Kobaleževini. Dobrih pet korakov pred vežo rase hruška drobnica, katero je vsadil kak ded, da se še dandanes valjajo trudni Kobaleži v njeni senci. Nekaj zanikarnih, trnastih in trdih češpelj rase za kočó, katere pa samo cvetó, a nikdar nič ne obrodé.

V tistem času je gospodaril in gospodinjl na Kobaleževini Matija Kobalež v 53. letu svojega življenja. Izmed peterih bratov je bil on najstarejši sin svojih starišev in je zato podedoval za njimi vse malo imetje. Bil je dolge rasti, suhoten, zagorelega in upadlega obraza, kljukastega nosú in rtaste brade, katero je vsake kvatre dvakrat z jako topo britvijo ostrgal in pogladil. Hodil je včasih bos ali pa v velikih, težkih škornjih, v oguljenih jirhastih hlačah, v hodnični srajci; po zimi in ob nedeljah je oblačil telovnik, narejen iz domačega kozjega blaga. Pozimi se je pokrival s polhovko, poleti pa s

klobukom širokih okrajcev. Služil je od mladih nog. Izprva je bil za kozjega pastirja, potem je bil vedno večji hlapec, in napósled — čujte! — ko je služil pri Vidovih na Lopati, takrat je celó oral. Umeva se, da ni služil vedno pri jedni in isti hiši, ampak je često menjaval službe, toda ne vé se prav natančno, ali zgolj iz svoje volje, ali po neizprosni volji gospodarjev. Samo to se natančno vé, da ni pri nobenem gospodarju služil dvakrat, za kar so morali biti posebni vzroki. Ko je imel petdeset let za seboj in mu je umrla ravno takrat mati, pustil je službo, češ, star sem že in slab. Prišel je domov na Kobaleževino, ki je bila prazna.

Matija je dobro vedel, da brez dela ni jela; zato je tudi vedel, da ne smé samo doma pod hruško ležati in pasti dveh cib, kateri je bila pustila rajna mati. Tista njiva tam v kamenju za vasjo ga ni mogla rediti, ker je premajhna in takó malo rodovitna, da si ni upal ž njenim pridelkom preživiti se niti do pusta. Premišlja in premišlja, kako bi se živil. Kravo bi kupil, a denarja ni dosti, niti klaje za zimo, in še poleti bi se ji dobro ne godilo, ker v rebri je kaj slaba paša. Nekaj goldinarčkov je še imel in zató je sklenil kupiti kozo na prihodnjem semnju pri Svetem Antonu. Med tem časom je bila pa koklja izvalila in izgodila piščeta, in ko so bila osem tednov stara, prodal jih je Zlatorepki, ki je táko živad vozila v Trst. Štirinajst dnij po tem je bil semenj pri Svetem Antonu na Rebri, gori nad Zdenško vasjo. Matevž obuje zjutraj škornje, umije se, obleče telovnik, prešteje svoj denar, vzame palico in jo prasne v semenj.

«Kam pa ti, Matija?»

«V semenj, po koze», odgovarja radovednežem.

«Tudi ti, Matija, tudi?» ogovarjali so ga znanci.

«Tudi; kdo bo tičal vedno doma!»

V semenj prišedši je šel najprej v cerkev k sveti maši in tam je molil za dobro kupčijo. Ko je prišel nadležni cerkovnik s tisto pušico do njega, spustil je celó krajcar vanjo za boljši uspeh.

Po maši se je preril iz cerkve in niti ozrši se na trgovske šotore in mize, kjer se prodaja tista potrebna in nepotrebna drobnjav, krene tje na kozji semenj, ki je bil že takrat poleg živinskega v tistem kamenju in brinju, samo da so bili takrat kozji semnji veliko večji, kakor so dandanes, saj pri nas kmalu koze več poznali ne bodo. Kozarje je Matija poznal dobro, saj je poznal vso Krájino. Pri tistem imenitnem kozarju Andražu s Korinja se ustavi.

«Matija, kupuješ ali káli?» vpraša ga Andraž, udari s palico po kozah, da se mu umaknejo, in stopi k njemu.

«Kupujem še ne, pa kupim, ako kaj prodaš.»

«Vse, če hočeš. Za koga pa nabiraš?»

«Lej ga, kako si čuden! Zase kupujem, pa ne vseh, samo dve, ali razumeš, Andraž?»

«Razumem. Kje si pa sedaj?»

«Kaj še ne veš? Doma, na Kobaleževini, v Zagorici.»

«A, a, a!» začudi se kozár.

«Kaj zijaš? Prodaš ali ne prodaš? Ako ne, grem naprej.»

«Ne bodi tako nagel! Ná! Izberi! Kozáčka, su, su, su», vpil je dedec, in koze so se gnetle okoli njega.

«Ná! pa izberi!»

Matija gleda nekaj časa z zvedenim očesom živo kozjo čredo, potem pa pravi:

«Tisto le rogato, ki ima belo liso na hrbtu, in pa ono-le rjavo muzo mi prodaj!»

Kozar z vajeno roko zagrabi rogačko za roge, muzo pa za ušesa; druge koze preplašene odskočijo in zamekečejo.

«Ná, drži!»

In Matija zagrabi rogato za roge.

Gledal jima je na zobe, da se je kozar poredno smejal, tipal vímeni, ali sta dovolj mlečni, in rebra jima preštel, da bi doznal, ali sta dovolj debeli.

Ugajali sta mu.

Ker je Andraž rad prodal, skleneta s pomočjo drugih kozarjev in mešetarja Kravajca kupčijo za osem goldinarjev, sedemnajst grošev in dva krajcarja brez pijače. Matija odšteje previdno denar, Andraž mu dá kozi.

Vesel je bil Matija in zadovoljen, Zagoričani pa so se čudili in smejali, ko je gnal koze po vasi.

II.

Sam je bil, sam
Leto in dan.

Zabavljica.

Na Kobaleževini je bilo odslej živahnejše, zakaj v hlevu sta meketali kozi, okoli koče so brskale tri stare kokoši in tri jarčice, pa še kaka druga golazen se je našla; vse to je bilo Matijevo, kateri je imel sedaj mnogo dela. Zarana je vstajal in pozno legal, kar je v kmečkem stanu pač navadno. Ker je bil podedoval za materjo tudi tisto posodo, lončeno in leseno, kupil ni nič takega. Zjutraj je najprej pomolzel, skuhal si in zajutrkoval, izpustil z grede kokoši, vzel palico, zatvoril kočo, izpustil kozački iz hleva ter ji gnal na pašo v reber. Ob jednajstih ji je prignal domov in skuhal južino, za tem je šel na njivo gledat, kako rase, populit slak in plevel, in kar je bilo drugega potrebnega. Predno je šel popoldne past, pobral je jajca iz gnezda in shranil, da ja proda Zlatorepki. Pred Marijinim zvo-

njenjem je prignal s popoldanske paše in potem je pomolzel kozi, skuhal večerjo, povečerjal in legel spat. Tako je živel dan za dnevom prav jednolično in preprosto. No, včasih se je vendar zgodila kaka izpremembra, saj itak ni skoraj nobene reči pod milim Bogom brez izjeme. In kake izjeme so bile to?

Včasih je prišel domov na Kobaleževino kateri služočih bratov, ker je bil zbolel, ali pa šel pred časom iz službe. Matija ga je prav po bratovsko vsprejel, to se pravi, oštel ga je prav pošteno, zakaj pohajkuje in potem — sevé — ga je redil najbolje, kolikor je mogel. Ko pa je odhajal, okregal ga je še jedenkrat, češ, naj ne pride več lenarit domov. Tudi oni se je poslovil po bratovsko, tako namreč, da je domačina za plačilo prav lepo ozmerjal. Potem je bila izjema, kadar sta kozi storili; takrat je imel pač dela čez glavo, da se je kar potil in po noči niti spati ni mogel, niti smel. Največja in najsitnejša izjema v njegovem življenju pa je bila takrat, kadar je obolel, kar se je zgodilo večkrat. Takrat je bilo na Kobaleževini strašno puščobno in žalostno. Kozi sta v hlevu meketali in se zaletavali v vrata, kokoši so kokodakale okoli hiše; v koči, na tisti starodavni postelji, na kateri sta umrla oče in mati, ležal je in ječal bolni Matija brez postrežbe. Niti požirka hladne vode mu ni imel kdo ponuditi ali pa skuhati gorke jedi, katera se bolnemu telesu tako dobro prileže. Vselej je dokaj časa minulo, predno je prišel kak vaščan mimo in videl, da je treba pomoči, ali se je pa oglasila Zlatorepka, pobirajoč jajca. Hudobni jeziki trdijo, da je zvit in za kupčijo vneti Zlatorepka ne baš bistroumnega Matijo ob takih prilikah strahovito opeharila. A Matija se zaradi tega ni jezil nikdar.

V bolezni je Kobaležev Matija bridko pogrešal blagodejne ženske roke, katera bi mu bila stregla in pomagala nositi bridkosti in težave, ki navdajajo bolnega človeka. In ravno v bolezni je često vzdihoval:

«Oh, zakaj mi je umrla rajna mati? Zakaj mi ni dal ljubi Bog nobene sestre?»

Čudno je odmevalo vzdihovanje od črvivih sten. In zamislil se je, kako krasno bi mu bilo potem biti bolnemu, ako bi imel še mater ali pa sestro za postrežbo. Kake druge ženske si ni želel nikdar v koč, na ženitev pa celó mislil ni.

Naposled vendar-le.

Bilo je na Vidovo nedeljo, ne vemo več, katerega leta, ko je bil v Kompoljah pri Svetem Vidu shod. Ker takrat ni doma pri fari opravila, prižene Matija koze — imel je z mladiči že štiri — malo prej domov in se odpravi k maši v Kompolje. Prej tisti dan je bil prodal nekaj jajec, zato je tudi tisti drobiž poiskal in ga vzel seboj, ker nihče ne vé, kaj se pripeti.

«Sveti Vid je črešenj sit,» pravi star krájinški pregovor. O resničnosti tega pregovora se je tisto Vidovo nedeljo prepričal tudi Kobaležev Matija.

Okoli prijazne Kompoljske cerkvice je bilo vse polno rdečih črešenj; jerbas je stal poleg jerbasa, in tisti rjavi Krájinčanje in Krájinčanke tam od gorá so vpili na vsa usta:

«Čájšnje, čájšnje!»

In ljudje so kupovali in zobali črešnje.

Ko je prišel Kobaležev Matija pred cerkev, ni se mogel ustavljati preprijaznemu vabilu prodajalcev in pa črešnjam; stopi k nekemu krajinskemu znancu in vpraša:

«Po čem daješ?»

»Mero po dva krajcarja. Koliko namerim?»

»Daš tri mere za jeden groš?»

«Ná, pa naj bode, zato ker si ti!»

Matija sname klobuk in nastavi, Krájinčan mu pa vsuje vanj tri zvrhane mere rdečih črešenj in spravi groš.

«Bode kaj kmalu pozvonilo?»

»Ne še tako hitro, lahko še sneš«, odgovori Krájinčan.

Matija sede na oklepni zid, dene klobuk s črešnjami pred-se na kolena in pozoblje vse črešnje s koščicami vred. Pravijo, da ni vedel, ali imajo črešnje kosti. Prilegle so se mu. Med tem se je bilo nateklo ljudij iz dveh fará, ki so napolnili ves prostor okoli cerkve. Nato je zazvonilo k maši. Matija vstane in se prerije v cerkev, ker se je ravnal po dobrem nauku, da ni pri maši, kdor ni v cerkvi. Gneča je bila strašanska, da se skoro ni mogel ganiti. Molil je, toda nič kaj zbrano. Krájinčanove črešnje so mu vedno rojile po glavi.

Po maši stopi Matija pred cerkev in potrpežljivo gleda črešnje, katere so ljudje kupovali.

»E, pa še jaz kupim, bodo pa za južino odlegle, da kuhati ne bode treba«, reče sam v sebi, izvleče iz žepa nekaj drobiža in stopi h Krájinčanu.

«Naméri, naméri še štirikrat ali petkrat, da vzamem seboj», reče Krájinčanu, potegne iz žepa nekaj robec in ga razprostrè, Krájinčan mu pa nasuje črešenj.

Zadovoljen je korakal za ljudmi, ki so bili že po večjem odšli, ali pa ostali v Kompoljah pri sorodnikih. V robec je segal in gredé zibal črešnje; skozi log gredoč je sedel v senco in se gostil s črešnjami. Niti polovico kupljenih ni prinesel domov.

Doma izpije posodo kozjega mleka zaradi vročine in pojé še one ostale

črešnje; potem se pa vleže pod hruško. Toda nič mu ni bilo kaj dobro. Prihajale so mu čudne slabosti in težilo ga je v želodcu, kakor da bi bil s svincem napolnjen. Pa trpel je, češ, bode že prešlo. Ležal je in čakal, da bi mu bilo bolje. Pa vrag si ga vedi, bolezen ni kar nič ponehala, ampak vsak hip se hujšala; ko je bilo čas gnati koze, videl je, da jih ne more.

«Bodem pa jutri dalje pasel», potolaži svojo pastirsko vest in se vleže v kočo na posteljo.

Nečem na drobno popisovati, kako mu je bilo. Samo to povem, hudo mu je bilo, da se je zvijal na postelji od bolečin in žejalo ga je, a niti kaplje vode ni imel, da bi nekoliko potolažil silno žejo. Mislil je, da je pred zadnjo uro, in pri tej grozni misli mu je utripalo srce in vznemirjala se je kri, da je bil radi smrtnega strahu ves moker.

«Oh, da bi imel vsaj jednega človeka pri hiši, da bi ne bil tako sam, da bi

mi kaj postregel, in bi se pomenil z njim», vzdihoval je in mislil, koga bi imel pri sebi.

In kar hipoma, kakor bi se bila utrnila zvezda na jasnem nebu in se spustila na zemljo, zasveti se mu nekaj v glavi, neka čudna, nova, nenavadna misel, katere se je skoro ustrašil. Ta misel je bila — čujte! — ženitev. In iz te nove misli so se porodile v njegovih možganih še druge, vabljive misli. Mislil je, da bi mu potem nikdar več ne bilo tako dolgčas, kakor nocoj, in še druge ugodnosti in olajšave so mu prihajale na um. Kuhati bi ne bilo treba, prati tudi ne, in še marsikaj drugega ne, in sam bi se takrat oddahnil in odpočil. Tako je mislil in mislil.

D drugega dne ga je pustila tista strašna, smrtna bolezen, toda pustila ga ni misel na ženitev.

Sklene ženiti se, čim najprej se bode mogel.

(Dalje prih.)

Voditelja kmetov.

(Črtica iz časa kmetovskih uporov. — Spisal M. Š.)

I.

Začetkom 16. stoletja so bili za našo domovino žalostni časi. Mogočna gospôda, ki je imela takrat vso oblast čez podložnike, mučila je uboge tlačane dostikrat le preveč. Ni se čuditi, da je zbok tega sicer mirni kmet popustil oralo ter zagrabil za vile, motiko in drugo tako orodje, da je rabi zoper gospôdo. Najbolj se je širil upor l. 1516. po Dolenjskem in sosednem Štajerskem ter tam popustil marsikak spomin na

opustošenem polju in propalih kmetijah. Konec vsem takim uporom je bil običajno za kmete jarem, še hujši od prejšnjega, jarem, ki je upornike globoko ponižal in pokazal, da si sami ne smejo delati pravice.

V teh burnih in negotovih časih je stalo za Savo, ne daleč od tam, kjer pri teka vanjo zelena Mirna, veliko kmetijsko poslopje Vrtnikovo. Njega gospodar Matevž je bil po vsej soseski znan za

Kako se je ženil Kobaležev Matija?

(Vesela povest. — Spisal Podgoričan.)

III.

In se zaroti,
Da ženo dobí.
Zabavljica.

Katero pa vzamem?» Tako je do tistega dne mislil Kobaležev Matija. Ko bi bil imel Matija že od prej kaj pripravljene, ne bilo bi mu delalo sedaj nobene preglavice. Šel bi bil k nji in ji rekel: «Vzemi me!» pa bi bilo vse v kraju. Matija si je moral nevesto šele poiskati. Sklenil pa je bil, da jo poišče v vasi, ali vsaj blizu kje.

Premišljal je in premišljal, katera bi bila zanj. Našteval si je vsa Zagoriška dekleta na prste, in pri vsaki pretehtal in prerešetal, ali je zanj, ali ni. Toda ta je bila premlada, ona prelepa, ona prebogata, — take in druge napake so imela brhka Zagoriška dekleta.

«Starejša bode za-me; te so premlade, ker imam tudi sam že nekaj let», reče sam pri sebi.

A sedaj pregleda v mislih vse vdovice in ostarele samice. «Ponošen črevelj ni dober», pravi znan pregovor, in po tem pregovoru se je ravnal Matija. Vdove je dal na stran in ostale so mu na izbiro same samice, ako se je hotel ženiti v vasi.

Pravijo, da je ležal pod hruško na trebuhu, podpiral si z rokami glavo, gledal na lužo, kjer so ženske prale perilo in korenje, in opazoval, katera je najpridnejša.

«Kreveljca je prestara, Tonzljevka preklepetava, Mihčevka prenerodna», godrnjal je pred se in nobena mu ni ugajala. Takrat pa pride Zlatorepka po vasi s košem na roki in se ustavi pri ženskah. Matija se začudi sam sebi,

udari se nekoliko s prsti ob čelo in pravi:

«Boljše ni zame, kakor Zlatorepka! Priletna je, močna tudi, kakor nalašč zame.» Kako, da se ni že poprej spomnil Zlatorepke! Čim dalje je mislil o njej, tem bolj mu je ugajala. Videl je samo njene dobre lastnosti. Veselilo ga je zlasti to, ker zna pridobiti Zlatorepka s kupčijo denarja. V duhu se mu je vse lepo razpredlo. Videl je, kako bode nosila Zlatorepka jajca in piščeta domov, kako bode on doma prešteval, vkladal v koše. Kadar se bode napravila v Trst, odpeljal ji bode voziček do Blôk, da se «ona» ne bode utrudila preveč. Koze bode še imel, toda pasel jih bode samo kak sosedov pastirček, sam redkokrat. V koči tudi ne bode več tako pusto in dolgočasno, saj ne bode več sam, ampak bode tudi gospodinja in pogovarjal se bode z njo, kadar bode le hotel.

Iz teh sanjarij se vzbudi še le, ko Zlatorepke več ni bilo na vasi. Vstane in gre v kočo s trdnim namenom, da Zlatorepko zasnuči. Ko se o prvi priliki oglasi pri njem za jajca, razodene ji svoj trdni sklep in jo poprosi, naj se preseli k njemu v kočo. Poprej seveda se naredi vse, kar je treba pri gosposki in v cerkvi. Potem bode on gospodar tudi Zlatorepkinega denarja, kar je jako imenitna stvar. Ugibal je samo še to, kaj poreče Zlatorepka, bode li zadovoljna, ali ne. Spodobilo bi se pač, to je vedel, iti na njen dom in ji razodeti

svoje želje, a vedel je tudi, da bi ljudje takoj rekli kaj napačnega. Zato rajši tega ni storil, da bi se ne dal preveč ljudem v zobé, saj itak več povedó, kakor je treba.

Po tem sklepu je Matija čakal in čakal ugodne prilike, toda Zlatorepke le ni bilo po jajca. Naložila je bila jajec in piščet ter šla v Trst, a k njemu je ni bilo. Matija je bil nevoljen nanjo, pa kaj, saj ni vedela, kaj ga teži. Naпослед se vendar ponudi ugodna prilika. Zlatorepka se je bila vrnila s praznimi kurniki iz Trsta in je zopet pleteničila od vasi do vasi okoli znancev in znank, nabirajoč jajec in raznašajoč kavo in drugo Tržaško robo, s katero je preskrbljevala pol doline. V delavnik popoldne je bilo ob času, ko se je bližalo solnce večernim goram. Matija je bil v rebri. Sedel je na kamenu kraj steze, pasel koze, ki so smukale med grmovjem in obirale sočno mladičje. Zamišljen je zrl doli na ravno polje, kjer je rmenélo žito, kjer so ljudje osipali koruzo ter pleli v prosu. Bog vé, kake misli so mu prešinjale dušo.

«O, Matija, tebi se pa dobro godi in se ti. Sediš lepo in dremlješ, drugi se pa potimo in garamo, da se Bogu usmili», ogovori ga ženska z jerbasom na glavi; prišla je bila po stezi njemu za hrbet tako tiho, da je Matija niti čutil ni. Morda ni imel dobrega sluha.

Matija se stresne, ker ga je nepričakovani glas prestrašil, obrne se urno, in na obrazu se mu prikaže veselje.

«O, o, o, Marijana, kaj si ti? Lej, lej, od kodi pa prihajaš?» začudi se Matija, ko zagleda svoj ženski vzor, o katerem je sanjal že nekaj dnij. «Ustavi se in odpočij, saj vem, da te že noge bolé in te v glavo peče, ako ni jerbas prazen!»

«Težko že nesem, nekoliko se odpočijem, saj je še precèj do noči. Pomagaj mi!»

Matija naglo vstane in poseže po jerbasu, ter ga kar sam prav mehko postavi na tla.

«Kje si bila?»

«Gori na Korinju sem pobirala. Že davi sem šla gori, pa sem se do sedaj zamudila, saj véš, da Korinjeci ne pusté človeka iz hiše, dokler jim ne pové vsega, kar vé.»

Sedeta oba.

«Dolgo te že nisem videl; zakaj nič ne prideš, saj tudi moje kokoši nesó», očita ji on.

«Veš, ne morem biti povsodi kmalu in zato poberem najprej okoli onih, ki niso zanesljivi, da mi druge ne poberó, a nazadnje se oglasim pri svojih ljudeh.»

Matija ni znal odgovoriti.

«No, Matija, kako je pa kaj tebi? Mislim, da se nič ne pritožuješ?»

«Ne morem reči, da mi je slabo: stradam ne, hišo imam tudi svojo, le to me teži, da sem sam.»

«E, le potrpi: sam živél, sam umrl. Saj tudi meni ni za vse dobro, ker sem sama, vrh tega se pa še potikam po drugih stanovanjih, da sem ljudem na poti.»

«Hudo mi je, ker sem sam.»

«Pa koga k sebi vzemi!»

«Koga? Sestre nimam, ženske pa tudi nobene take v sorodstvu, da bi šla k meni.»

Umolkneti za nekaj hipov.

«Marijana, sedaj ti jedno povem, da si je lahko vesela», povzame Matija.

«No, le povej jo!»

«Veš kaj, Marijana, pridi ti k meni v mojo hišo!» pravi Matija prav počasi. Zlatorepka ga osuplo pogleda.

«Matija, Matija, kje je tvoja pamet? Kaj pa ljudje porekó nama?»

«Nič.»

«Le pomisli, kako bi naju strahovito obrekli, če bi bila sama pod jedno streho, saj poznaš Zagoričane.»

«Ne boj se! A čakaj, sedaj ti še jedno povem. Vzemiva se, in s tem zaveževa ljudem jezike.»

«Oh, Matija, saj sem vedela, da kaj prav nespametnega poveš. Oh, le nekoliko pomisli, jaz in ti — pa sveti zakon!»

«Kaj je to neki nespametnega? Kaj se ne ženijo ljudje, in midva sva še tudi prosta in krepka.»

«Oh, povej mi no, kako si na to prišel!»

«Kako? Ker sem izprevidel, da bi bilo za oba bolje. Jaz bi ne bil več sam, in ti bi bila tudi na svojem in prav nikomur na poti.»

«Oh, midva — da bi se vzela!»

«Ali je to kaj čudnega? Kaj ni svetega zakona sam Bog Oče postavil?»

«Kaj pa ljudje porekó?»

«Pametna bodi, slušaj me, pa — vzemiva se!»

Zlatorepki se ta misel ni zdela čisto napačna, samo privaditi se je ni mogla, ker jo je slišala prenenadoma.

«No, Marijana, ali si zadovoljna, ali ne? Povej!»

«Sedaj se še ne morem odločiti. Treba je poprej še dobro premisliti.»

«Kaj bi to premišljevala, saj si stara dovolj. Pa do jutri bodeš že premislila?»

«Jutri ti povem.»

«Le pridi s košem, pa se pomeniva do dobra.»

Še nekaj časa sedita tako, razgovarjajoč se to in ono.

In ko je že Marijana odhajala, zapije Matija za njo:

«Nikar ne pozabi in jutri pridi, kesala se ne bodeš!»

Za njo je gledal, dokler mu ni izginila v vas. Zadovoljen je bil, ker ji je

povedal, kar ga je težilo. Upal je, da se Marijana ne bode branila.

V mraku skliče koze in jih požene domov, kjer bode imel morda kmalu svojo družico, sicer pozno, ali vendar.

IV.

Ker sta se ljubila,
Drug druž'ga sta snubila.

Nova pesem.

Zlatorepka v prvi hip res ni vedela, kaj bi storila. Spomnila se je, da je postarna samica, kar je bila skoro že pozabila. Premišljala je o sebi in Matiji, o svojem stanju in njegovem. Do polnoči ni zatisnila očíj. Izprevidela je, da se njej sami ne godi najbolje in tudi Matiji ne. Ako bi pa prišla oba skupaj, v korist bi bilo morda obema. Oprostiti ji moramo, da je gledala več na svoj prid, kakor na njegov. Mislila si je: stanovanja mi ne bode treba vedno iskati in plačevati, na svojem bodem, delala bodem, kar se bode meni zljubilo, voziti mi bode pomagal in še kaj drugega. Vzbudila se ji je tudi ženska ničemernost, češ, kako jo bodo potem ljudje spoštovali, ko bode žena in gospodinja, in kakošno bode šele veselje, če bode tudi mati. Konec vsega tega premišljanja in preudarjanja je bil, da se je drugo predpoldne nekoliko čedneje oblekla, vzela naročni košek in šla na Kobaleževino.

Matija jo je pričakoval z veliko skrbjo. Že zgodaj se je bil vrnil s paše, — nekaj mu ni dalo dalje ostati v gori — in v hiši je sedel in ugibal, ali pride Zlatorepka ali ne, ali ga mara vzeti, ali je rajša vse žive dni samica. Zasmeje se mu duša in srce mu od burnega veselja trikrat poskoči, ko se prikaže na vežnem pragu široki obraz Marijane, njegove izvoljene Marijane.

«Marijana, le noter, saj sem sam», nagovori jo Matija.

«Kaj počneš?»

«E, kaj? Sedim pa premišljam sam sebe. Sedi, no!»

Marijana sede na drugi vogel mize, ker jednega je zaslanjal Matija.

«No, kje imaš jajca, ker že tako vpiješ, koliko so ti jih že kokoši nanesle?»

«Beži, beži! kaj se o jajcih meniš, saj ne greš précej. Pomenivá se še kaj!»

«No, pa reci jedno ali dve; ako bodo pametne, potem ti že kaj odgovorim.»

«Kruha bi ti dal, da ga prigrizneš, toda nimam ga grižljeja pri hiši. Pečem ne, ker ne znam, drugi mi nima kdo peči; kupljeni kruh pa ne zaleže nič.»

«Nič mi ne strezi, saj kruha imam sama, pa ti malo mojega prigrizni, da bodeš vedel, kakšnega pečem.»

To rekši, poseže Marijana v košek in prinese iz njega v robec zavit lep vogel sorščnega hlebca in ga porine na sredo mize.

«Daj, ako imaš kako ostrino pri hiši!»

«To pa, to: britev, nož, sekira se dobi, ali kar hočeš.» Iz miznice prinese nož. «Čakaj, Marijanica, še nekaj», reče nato, vstane hitro, gre v vežo ter se urno vrne.

«Ná, da ne bodeš rekla, jaz nimam nič in prijateljicam ne postrežem!» Govoreč postavi na mizo latvico sesedenega kozjega mleka z rmenkasto smetano po vrhu.

«Saj ni treba, saj ni treba, saj nisem prišla k tebi jest! O, za pet ran božjih, pa toliko mi prineseš!» brani se Zlatorepka.

«Pokusi mojega mleka, jaz pokusim pa tvojega kruha.»

«Tako bode najbolje.»

Zlatorepka pograbi kruh in nož, in nareže kruha v mleko.

«Daj dve žlici in zajmiva!»

Matija si ne dá dvakrat veleti. Hitro poišče v miznici dve žlici in položi jedno prednjo, drugo predse.

«Pa dajva!»

Marijana se prekriža in moli po stari slovenski navadi, a Matija ji odgovarja. In potem jesta prav po domače, kakor brat in sestra.

«Lepo bi bilo vedno tako-le, lepo», izpregovori prvi Matija.

«Kako misliš?»

«Da bi bila midva vedno skupaj.»

«Ali še vedno misliš na zakon?»

«Vedno. Zakaj bi pa ne, in ti, Marijanica, daj si tudi kaj dopovedati!»

«Ljudje se bodo smejali.»

«Naj se! Ko se naveličajo, bodo pa nehali.»

In jedla sta ter se pogledovala.

«Marijanica, reci, da me vzameš! Lej, dobro se ti bode godilo. Pomagal ti bodem pri vsakem delu, jajca bodem prešteval, vkladal jih, vozil proti Trstu, in karkoli bodeš še hotela. Veš, rad te imam in godilo se ti bode dobro, žal ti ne bode, ako se omožiš.»

«Kaj premišljaš, odloči se!» povzame Matija, ko ona ne odgovori.

«Veš, Matija, jaz ne dvomim prav nič, da bi se mi dobro ne godilo, samo če bi tudi ti ostal dober.»

«Kaj nisem dober, kaj nisem? Reci, zakaj nisem! Ali sem morda pijanec ali kali?» razburi se Matija.

«Pijanec nisi, tega ne pravim.»

«Kaj pa? Kakšen sem?»

«Dober. Nič ne vem, da bi bil kaj napačen.»

«Torej ne bodi neumna in ne pomišljaj, ampak reci, da me vzameš!» To rekši, položi žlico na mizo.

Marijana še nekolikokrat zajame, potem pa tudi ona položi žlico na mizo,

prekriža se, oprè oba komolca na mizo, pa mu odgovori:

«Matija, ker je že tako na svetu, da se ljudje ženijo in možé, in ker ni nobenega vzroka, da bi se midva vzeti ne mogla ali ne smela, torej te vzamem, da mi ne bodeš očital, češ, trdega srca je. Meni ne koristi možitve nič in le zato, da ustrežem in pomorem tebi, zato te vzamem.» — Gleda ga hinavsko.

«Oj, zlata Marijanica!» vzklikne razveseljeni Matija. «Bogu bodi hvala, da te je navdihnil s to srečno mislijo.»

«Beži, beži! Kaj vpiješ, da kdo sliši!»

«Da si le ti zadovoljna, naj sliši tudi ves svet, da me le hočeš vzeti.»

«Hočem. Kar sem dejala, sem dejala. Tvoja bodem in nobenega drugega, in glej, da me kmalu pelješ v cerkev.»

«Précej, če hočeš!»

«Bebec, kako me pa moreš précej peljati? Ali ne veš, da je treba dovoljenja in oklica v cerkvi?»

«Že vem! To se bode hitro naredilo. Sedaj pa, Marijanica, povej, kdaj narediva svatbo in kako?»

In pogovarjata se o svatbi in o vsem, kar je ž njo v zvezi. Razgovorita se toliko, da bodeta jeseni ali predpustom ženitovala. Davno je bilo že poldne, ko se je začela ravnati Zlatorepka na odhod. Predno je šla, prinese ji Matija vsa jajca, kar so jih bile nanesele kokoši, in jih ji zloži v košek.

«Koliko jih je?» vpraša ona in odpira denarnico.

«Ne vem dobro. Mislim, da okoli petdeset.»

«Plačam ti jih tri po grošu.»

«E, ne, ne, ni treba! Saj je vse jednako, kdo ima denar, ti ali jaz, sedaj, ko je že tako.»

«Saj res, prav praviš, dva človeka, jedna možnja!» nasmehne se Marijana in spravi denarnico v nedrije.

Košek natakne na roko, stopi k vratom in prime za kljuko, a predno odpre, pravi:

«Kaj ne, tako ostane, kakor sva se domenila?»

«O, kajpak, kajpak, tako, tako; jaz ne zbegnem na noben način, verjemi mi, Marijana, tebe, ali pa nobene», zatrjuje ji on.

«Pa dobro! Pa zdrav!»

To rekši, odide Zlatorepka. Matija pa sede k mizi in pojé ostalo mleko in kruh.

V.

Oče župan so rekli:
«Ženiti se nikar!»

Ne lažem, ko trdim, da se nobena reč tako hitro ne zvé, kakor da se hočeta ta in ona vzeti. Ne vem, ali je povsodi tako: pri nas je bilo tako in je še dandanes. Ako zvečer dva govorita, govori drugi dan vsa dolina, da se hočeta vzeti. Vzglede ne bodem navajal več, kakor jednega, in ta mislim, da vam je dovolj.

D drugega dné je zašumelo po vsi vasi. Ljudje so vpili in se smejali. Plevice na njivah so se ves ljubi božji dan pogovarjale samo o jedni reči, namreč, da se mislita Kobaležev Matija in Zlatorepka vzeti. In kdor pozna Zagoriške plevice, misli lahko, kaj so povedale o njima. Kje so zvedele, dognano še ni dandanes. Jedni pravijo, da se je Zlatorepka od prevelikega veselja sama zagovorila; drugi pa trdé, da je Matija sam s seboj govoril, ko je popoldne pod hruško ležal, in je nekdo, ki je ravno mimo šel, ujel vse besede. No, pa bodi, kakor hoče! Istina je, da je drugega jutra vedela vsa vas, in do večera vsa dolina, in v nekoliko dneh je vedel vsak v dolini ali v gorah, kdor je poznal Zlatorepko ali Matijo, da sta ženin in nevesta.

Ker je bilo očito vsem, skrivala nista tudi več sama.

«Matija, dolgo si jo že ubiral», ogo-varjali so ga sosedge in sosede.

«He, he, dolgo, pa sem jo le ubral», nasmejaj se je zadovoljno.

«Kdaj se bodeta zavrtela?»

«Kmalu, kaj bi čakala! Ako pojde po sreči, poročena sva jeseni, pred pustom pa prav gotovo.»

«Pa vendar, kdo neki bi si bil mislil, da bi ti tako naredil.»

«Kaj pa sem jaz? Zakaj bi se pa jaz ne oženil? Kaj nismo pod kožo vsi krvavi, a?»

«E, Matija, Matija, izgovarjati se pa znaš! Povabiš nas pa, ali ne?»

«Kakor kane! Ali da, ali ne. Ne vé se, kako bo. Ako narediva z godci, lahko pridete, ako ne, bodeva pa sama.»

In odgovarjati se je morala tudi Zlatorepka in ta toliko bolj, kolikor bolj je občevala z ljudmi.

«Ti, ti, Marijana, to pa ni prav, da ga vzameš», kregale so jo pobožne vrstnice njene, ki so bile še samice, ali pa že udovele.

«Kaj me obrekujete? Zavidate mi ga. Vsaka bi ga rada, da bi se ji le ponudil kateri!» zavračala jih je srdita.

«E, molila bi, molila, kakor si do sedaj.»

«Bom sedaj pa za dva, saj bodem imela časa dovolj. Ako pa misli katera, da ne molim dovolj, naj pa še ona stori nekaj očenašev zame, da me vsaj ne bode opravljala takrat. Vsaka reč nekaj časa trpi. Doslej sem bila dekle, odslej bodem pa žena.»

«Huda si, pa te kmalu mine, kesala se bodeš še.»

«Naj se, saj nikogar drugega ne bode bolelo, kakor mene! Kaj se bodete! Nevoščljive ste mi ga, pa je.»

«Le ujedaj se! Pametna nisi, da tako starino jemlješ», godrnjale so za njo.

Sedaj sta imela Kobaležev Matija in nevesta njegova veliko skrb na glavi, zakaj oženiti se ni mala stvar. Iti moraš k temu in onemu, predno smejo gospod župnik poročiti. Posvetujeta se, kaj bi najprej storila. Skleneta iti najprej v Malo Vas k županu po dovoljenje, ker je bila Zlatorepka zvedela, da je treba imeti najprej dovoljenje v rokah. Ako se ne motim, bili so takrat Adamov oče župan Podgorske občine.

Nedelje popoldan je bilo v pasjih dneh, ko prasneta ženin in nevesta v Malo Vas. Ona bi bila lahko ostala doma, ali ker je poznala glavo svojega prihodnjega moža, šla je z njim, da bi govorila mesto njega, ako bi se on tako zarekel, da bi ne znal niti naprej, niti nazaj. Spotoma sta se pogovarjala to in ono. Kregala se nista, a Zlatorepka je imela odločilno besedo, takó, da bi bil Matija lahko takoj dobil nekako misel prihodnjega zakonskega življenja, ako bi bil prav bistre glave. Tako je bil pa le mnenja, da je Zlatorepka dobra in umna ženska.

Podgorski gospod župan, Adamov oče, se nekako poredno namuzajo, ko ugledajo prišleca.

«O, Matija, kaj si prišel po potni list za koze ali kâli?» vprašajo Adamov oče nalašč, saj so vedeli dobro, kaj je med njima.

«E, naká, saj ni nobenega semnja», odvrne Matija počasi.

«Ali bi ti rada potni list za kokoši?»

«E, kaj se bodete! Svojo žival prodajam lahko brez potnega lista.»

«No, kaj pa je vendar vaju prineslo?»

«Nekaj drugega», pravi Matija.

«E, nekaj takega, kar se ne pravi zunaj, ampak v hiši, da ne slišijo vsi ljudje kmalu», dostavi Marijana.

«No, no, no, ako je pa taka skrivna reč, pa le noter», rekó Adamov oče, obrnejo se in gredo v hišo, za njimi pa ženin in nevesta.

«Kaj pa želita vendar?»

Zlatorepka sune Matijo s komolcem ter mu šepetne:

»Govôri!»

Matija malo pokašlja, da bi mu šla lože beseda z jezika.

«Midva bi se rada vzela, in prišel sem po dovoljenje, da bi se smel z Marijano poročiti.»

To rekši pogleda zadovoljno Marijano, kakor bi hotel reči:

«Ali sem govoril prav?»

Adamov oče se zasmeyejo.

«Oženiti se misliš? Kaj nisi že prestar, Matija?»

«Ej, star še nisem, saj nimam niti otrok še, niti sivih las.»

«Kaj mu bodele starost očitali, saj še toliko ni star, kakor vi», oglasi se Marijana.

«Ti bi rad dovoljenje, Matija? — Na kaj se pa ženiš, kaj pa imaš?»

«Saj veste, kaj. Hišo, njivo, koze, kokoši in še marsikaj se najde pri hiši.»

«Matija, to še ni zadosti. Pomisli, kako bodeš pa otroke preskrbel, ako ti jih Bog dá. Veš, to ni kar tako, tje v jeden dan oženiti se.»

«Kaj vas tisto skrbi, kako bodem otroke redil, ako jih bodem imel! Vas že ne bodem prosil zanje. Dovoljenje mi dajte, pa je vse v kraju!»

«Bežite, bežite, oče, kaj skrbite za tisto, česar še nimava ne», pravi Zlatorepka.

Toda Adamov oče so bili nekako trdosrčen mož. Vsakemu niso dovolili ženiti se. Preudarili so vselej prej dobro, ali se mu je treba ženiti, ali ne. Tudi o Kobaleževem Matiji so nekaj časa mislili in so si izmislili, da Matiji

ženitev ni potrebna, da lahko brez žene živi, zlasti pa brez Zlatorepke, kateri so bili že dalj časa malo gorki.

«Matija», pravijo počasi, «tebi se ni treba ženiti. Razven hiše nimaš nič, star si že, za delo nisi in tvoji otroci bi prišli morda občini na glavo. Ker moram skrbeti jaz za občinsko korist in korist vseh občanov, ne morem ti nikakor dati ženitvenega dovoljenja.»

Matija obstane z odprtimi usti, ker se ni nadejal, da bi se oče župan branili dati dovoljenje. Ali Zlatorepka je bila bolj pripravljena.

«Vi, oče županov», razkorači se Zlatorepka, «lepo ni, da nama branite vzeti se, kakor sva se namenila. Premislila sva zadosti, saj nisva več tako mlada. Ne vsajajte se in dovoljenje nama dajte, da vam Bog dobro dá!»

«Oj, oče, dovoljenje pa mora biti, mora», zamomlja Matija. «Dovoljenje pa mora biti, oženiti se moram, sicer nekaj naredim, da me bodele pomnili vi in vsi.»

Ne vemo, ali je Matija vedel za županovo slabo stran, ker ga je tako na kratko prijel. Županov oče namreč so imeli to slabost, da so se bali vsakoga, ki jim je le malo zažugal. Stresnejo se zaradi misli, da jih razjarjeni Matija lahko ubije, ali jim pa hišo požge, ali kaj jednakega. Zato pomislijo še nekoliko in potem pravijo:

«Sam ne dam dovoljenja, počakajta, da vprašam svetovalce, kaj oni porekó, potem ti ga pa dam.»

«E, kaj bi se obotavljali, kar dajte dovoljenje, pa je», pravi Zlatorepka.

«Sam ga že ne dam, le pojdita!»

«Veste, da mi ga kmalu spišete! Dovoljenje mora biti. Pojdi, Marijana!» pravi jezno Matija in gre.

Nekaj časa gresta molčé proti Zagorici, a potem začne Matija rentočiti,

Zlatorepka pa zabavljati čez župana. Zagoričani so se smejali, ko so zvedeli, da Kobaležev Matija ni dobil dovoljenja; strahovito so se norčevali, ter mu privoščili to nezgodo. Matija je bil ves obupan. Koze je pasel in molčé pod hruško ležal. Šel ni nikamor in govoril ni z nikomer. — Ako zadene dva člo-

veka jednaka nesreča, združi ju tesneje. Tudi Matija in Zlatorepka sta bila sedaj še trdnejše volje, da se ne popustita, ampak vzameta, naj velja, kar hoče.

«Še prosil naju bode, da se vzemiva, ta godrnjač županski», tako se je na posled potolažil Matija, zakaj navade ni imel, da bi jezo dolgo kuhal. (Konec.)

Voditelja kmetov.

(Črtica iz časa kmetovskih uporov. — Spisal M. Š.)

III.

Ne boj, — mesarsko klanje.
Prešeren.

Med časom, ko se godi naša povest, poslali so ubogi stiskani kmetje dolenski in štajerski poslance v mesto Augsburg, da bi ondi izprosili pomoči od cesarja Maksimiljana I. Cesar pa je bil takrat sam v velikih stiskah, zato ni mogel ustreči ubogim kmetom; pač pa jih je tolažil, da hoče po potu pravice poravnati njihove pritožbe, ako se mirno vrnejo domov.

To pa je bilo le še hujše netilo za upornike. Ne le da so odslej še bolj besneli, temveč delali so zaroto malo da ne očito. Gospôda po gradovih in mestih je to kmalu zvedela in jela se je bati za življenje. Prizadevala se je, da bi o pravem času uničila naklepe nezadovoljnežev.

Hipoma pa udari upor očitno na dan. Najprvi so bili Kočevci, ki so zapalili mesto in ubili svojega gospodarja Jurija Thurna. Za njimi se vzdignejo druga mesta in trgi, poženo iz gradov gospôdo in se neusmiljeno zmaščujejo nad vsakim, ki se jim je postavil v bran.

Tudi za Savo je jelo kmalu vreti. Ilovar in njegovi meščanski somišljeniki so ščuvali meščane in bližnje okoličane, Vrtnik pa je hujskal kmete po svoji okolici; tako so delali tudi drugi. «Maščujmo se!» to je bilo geslo vsem vstašem; gospôdo so namerjali potolči, zase pa pridobiti «staro pravdo».

Ali tudi gospôda ni držala križem rôk. V Ljubljani in v Celju so se bile zbrale glavne čete brambovcev in kmalu pomaknile proti jugu za Savo. Pri Brežicah se je imel vršiti boj z uporniki, tukaj je bila njihova moč.

Vrtnika v tem času ni bilo skoro nikoli doma, vedno se je vozaril okrog. Odhajal je večinoma po noči in tako tudi prihajal. Bal se je namreč, da ga sicer ne opazi gospôda in ne prepreči lepih načrtov. Postal pa je Vrtnik med tem tudi precēj osoren in zbadljiv z domačimi ljudmi. Zena mu ni mogla nikoli prav storiti, in ravno tako ne družina. Kadar se je po noči odkodi pripeljal, razjezil se je nad hlapcem, ako ga ni

je, pa bode minulo. Saj nismo za ta svet. Tukaj je trpljenje kratko, tam bode pa večno veselje. Če sva prav reveža, tega svetega upanja pa ne dam za cesarski grad!» In vselej je pristavil: «Ulmerjeva gospá so mi to upanje živo vtisnili v srce; večna jim hvala!» V bolezní, ko je še hujša revščina obiskala našo družinico, tolažil se je vedno s tem in blagroval vašo rajno mamo. Nikdar ga niso potlačile ne bolečine, ne stradanje, ne negotova prihodnost najinih otročičev; zaupanje na Boga ga je osrčevalo do zadnjega trenutka; tako je umrl, udan v božjo voljo. Danes, ko njega ni več, prišli ste vi, Ulmerjeve gospé angeljska hčerka, tolažit ubogo vdovo.»

Lepšega plačila ni mogel dati celi svet Pávlini dobrotljivosti, nego te preproste besede. Kakor zamaknjena je sklenila roki in vzdihnila polglasno: «Oj mama, izprosi še očetu vere in upanja!»

Precèj časa sta se še pogovarjali bogatega tovarnarja hči in uboga vdova. Bili sta jednakega mišljenja in enakih src, ker sta bili jednake vere. Tolažbo in živo radost je pustila Pavla za seboj v mračni kleti, ko je odhajala. — Blaženstva in sreče se je tudi njej topilo srce.

Med tem so pa razjarjeni delavci kričali v Idini gostilni: Karr in dr. Glück sta bila med njimi. V vseh delavcev imenu je prisegal Kosem maščevanje trinogom. Proglasili so sebe za gospodarje sveta, obljubili so si, da ostanejo v najtesnejši zvezi, za katero hočejo delati z vsemi močmi. Duhovski in posvetni oblasti so klicali pogin in strasti pijani so med bogokletstvi in veleizdajnimi vzkliki proglasili svoj vstop med — socijalne demokrate. Dr. Glück jim je pojasnil namen te zveze in jih zapisal. Brez tolažbe so se pozno v noč vračali v svoja stanovanja; le želja maščevanja jih je oživljala! (Dalje.)

Kako se je ženil Kobaležev Matija?

(Vesela povest. — Spisal Podgoričan.)

(Konec.)

VI.

Okrog sta se vodila,
Po semnju sta hodila.
Šaljiva pesem.

Kobaležev Matija sploh ni bil tak mož, da bi se do sile poganjal za kako stvar; tudi ni nikjer zapisano, da mu ženitev nikakor ni smela izpodleteti. Vendar — ženitev je ženitev; marsikomu zmeša glavo, kaj bi je ne Matiji! Na paši je imel dovolj časa, da je premišljal svoje želje, kakor tudi Adamovega očeta trde besede.

«Zakaj bi se jaz ne smel ženiti? Zakaj ne?» zagodrnjal je tedaj predse in naštel si je, kaj ima, kaj je njegovega.

Kaj pa nevesta, Zlatorepka? Hodila je okoli ljudij, jezila se in zabavljala čez župana in vpila:

«Vzela se pa bodeva, če se prav župan sedemkrat na glavo postavi. Dovoliti nama mora.»

Bratje Matijevi niso bili nič kaj zadovoljni, da bi se oženil. Morda so mu bili nevoščljivi. Domov so hodili kregat Matijo in mu prepovedovat ženiti se. Matija je bil pa gluh za take prepovedi in opomine. Delal je svoj pot, kar je imel, in hodil župana prosit in pri-ganjat za dovoljenje toliko časa, da je naposled na rožnivenško nedeljo dobil res ženitbeno dovoljenje. Strašno je bil vesel. Smejal se je sam sebi in brž tekel Zlatorepki povedat, da ni nobene ovire več za svatbo.

«O, hvala Bogu in sveti Marijani!» vzklikne Zlatorepka, ko zvé to preveselo in zaželeno novico. «Sedaj pa vidim, da nisem zastonj molila in nisem.»

«Kaj si tudi ti molila, Marijana, in si? Jaz sem tudi molil in na božjo pot k Svetemu Antonu sem se obljubil, ako se vse dobro zvrši.»

«Lej, lej, pojdeva pa oba skupaj, saj je v sredo semenj tam gori pri Svetem Antonu.»

«Prav, pa pojdiva!»

«Obkorej? Dopoldne, ali popoldne?»

«E, dopoldne, da ujameva mašo. Saj te pridem poklicat, da pojdeva skupaj.»

Zlatorepka je bila prav zadovoljna in sedaj je povsodi pravila, da se ona in Matija vzameta, da so Adamov oče morali dati dovoljenje.

V sredo, na semanji dan, se praznje oblečeta in gresta skupaj na semenj, kakor bi bila že mož in žena. Bala se nista več zlobnih in opravljivih jezikov, češ, ako nista še poročena, bodeta pa skoro skoro, in s tem zavežeta jezike vsem ljudem.

Malokje v naši deželi je semenj tak, kakor pri Svetem Antonu na Rebri. Kako prijazen kraj je tukaj! Lepa cerkev je postavljena na položnem, gladkem brdu, okoli nje pa raste deset večstoletnih košatih lip. Blizu cerkve

sta še dve hiši, namreč cerkovnikova hiša — nekdanje župnišče, in jedna kmečka hiša. Pač nihče, kdor se mudi nekaj ur v Dobropoljah, ne zamudi iti k Svetemu Antonu. Od tam pregleda oko vse lepo, ravno polje. Najlepše je tedaj, kadar zori žito. Vsa ravnina je kakor velikanska preproga, prebarvana z najlepšimi barvami zelenih in cvetočih rastlin, pa rmenih, zorečih žit. Med njivami so velike vasi med zelenim drevjem s ponosnimi, belimi cerkvami, ki pričajo, da biva tu verno, slovensko ljudstvo. Po gorah pa raste zeleno bukovje in košato dobje. In še dalje, dalje na zahod vsplava pogled na divne griče pod silno Mokrico, do Svetega Primoža, Osolnika, Kureščka in drugih vrhov, na katerih so kakor venec bele cerkve. Med cvetočimi lipami pa šumi rahla sapica in raznaša vonjavo na vse strani. Ob semanjih dneh so pod lipami gostilne. Odri so narejeni iz hrastovih hlodov in počez so položene močne deske. Pod milim nebom in v senci lip tešé tu sejmarji lakot in gasé žejo. Prodajalci imajo svoje blago v šotorih, ki so razstavljeni v dveh velikih vsporednih polkrogih okoli cerkve. Ribničanje razstavijo lončeno robo kar po zeleni trati in sedé poleg nje. Živina je pa v veliki ograji med mladim nasadom lip, ki obetajo za bodočnost lepo senco.

Pri drugi maši ob najstih opravita Matija in Zlatorepka obljubo, katero je bil Matija storil v sili. Kar je res, je res: pobožno sta molila, prav pobožno in dolgo. Ko opravita svojo pobožnost, gresta med gnečo okoli šotorov ter ogledujeta, kar je bilo na prodaj. Treba je bilo kupiti marsikaj. Ona si je kupila lepo rdečo ruto, blaga za krilo in predpasnik, rdeče volnene nogavice in še nekaj drugih manjših rečij. Matija si

pa izbere črn širokokrajast klobuk. Hodila sta vedno skupaj, saj se nista sramovala znancev, kateri so itak vedeli, kaj je med njima, a ptuji ljudje so izvestno mislili, da sta mož in žena. Ugibala sta, česa še vsega treba za svatbo in kaj se lahko še kupi na semnju, da bi ne bilo treba hoditi v Lašče ali celó v Ljubljano.

Priskrbevši si glavnih rečij, kreneta v Strahovo gostilno pod košato lipo, da si pogasita žejo in založita nekoliko kruha. Šumelo je ormenelo lipovo listje, pili so ljudje ter vpili in peli. Kmalu dobila mero vina in vogel belega kruha; ko jima pa ponudi vljudni gostilničar še mrzle pečenke, nista se je branila. Pila sta in jedla. Matija je naglo izpraznil kozarec, saj ni pil vina vsake kvatre; polagoma je pila ona. Bila ga je bolj vajena, ker ga je na poti v Trst često stisnila merico. In gostilničar je prinesel še drugo in tretjo mero. Vino razbrzda jezike. Skoraj je bil Matija zgovornejši kakor sicer. Nagne se k Zlatorepki in ji pripoveduje, kako jo ima rad, da že težko čaka blagoslova župnikovega. Njej se je treslo srce zaradi velikega veselja in nepričakovane sreče. Tako sta bila zaverovana drug v drugega, da nista videla ničesar okoli sebe, ničesar čutila. Ne vem več, koliko mero je gostilničar prednja postavil, ker čakal ni nič, da bi ga klicala, ampak, ko sta jo izpraznila, vzel jo je in napolnil.

Dobri znanci so si nekaj časa še petali na ušesa, dregali se s komolci, pomežikovali si in se smejali. Neka dobra duša pa je povedala celó Matijevim trem bratom, ki so bili tudi na semnju, da pijeta Matija in Zlatorepka pod lipo pri Strahu. Matijevi bratje so bili že itak nevoljni, ker se je Matija ženil, a to, da pohaja z Zlatorepko že

kar po semnju, razkačilo in razjezilo jih je še bolj. Popito vino jih je osrčilo in napolnilo z bojnim duhom. Preklinjevaje tekó pod lipo k Strahu.

«Sta že tukaj», zavpije brat Janez, ko ju ugleda.

Ljudje ostrmé.

«Kje sta?» vpraša brat Jože; ko ju ugleda, skoči na deske, prestopi trikrat in že je pri njiju; onadva pa ga nista opazila, takó sta bila zamišljena. Z jedno roko pograbi steklenico in kozarec ter ga podá gostilničarju, z drugo roko pa prime prestrašeno Zlatorepko.

«Ali sva prišla vkup, ti vražja čarovnica!» zakriči nad njo in jo hoče potegniti s sedeža.

«Jojmene! Matija, brani me!» zjavka obupno Zlatorepka.

«Pusti jo! Boš pustil, ti ocepki ti! Kaj ji hočeš?» razkorači se Matija in zgrabi brata.

A v istem hipu sta poleg tudi druga brata in zgrabita besnečega Matijo. Drugi ljudje planejo s sedežev, zakaj vsak se je bal za svojo glavo, ker niso še vedeli, za kaj se gre. Ko so pa zvedeli, kako je vsa reč, smejali so se na vse grlo, vpili in tolkli z rokami. Ljudje so kar obstopili prepirajočo se družbo. Matija se je grozno branil bratov in otepal z rokama, kar je mogel, in tudi Zlatorepka ni več prosila Matijeve pomoči, ampak se je sama spustila v bodočega svaka. Boj je bil hud. Hipoma je bila gologlava, a tudi ona mu je šinila z rokama v obraz in lase, a ne brez sledu. Matija in Zlatorepka se nista dala razgnati. Držala sta se kakor dva klopca svojih mest, a bratje, sevé, so neusmiljeno nabijali Matijevo bučo in hrbet ter suvali Zlatorepko. Bog vé, kako bi se bilo izšlo vse to, da ni posegla vmes oborožena pravica v podobi c. kr. orožnikov. Ker so samo za to na

semnju, da vzdržujejo red, pritekli so takoj h krvavemu bratovskemu boju, ko so ga opazili. Orožniki so jih kmalu razdružili. Zlatorepka je vpila na vsa usta, potem jo pa ubere gologlava, z ruto v roki, jokajoč se in vpijoč, po semnju. Matija ne pomišlja nič, ampak pograbilši zveženj z blagom, steče za njo med krohotom ljudij. Strah je vpil za njima, naj plačata, a slišal ni nobeden nič. Brate so pa obdržali orožniki, da niso planili za njima.

Zlatorepka se ni ustavila nikjer več na semnju, ampak je tekla naravnost po rebri navzdol. Matija si ni znal pomagati drugače, kakor da jo je tudi pocedil za njo.

«Marijana! Marijana! Počakaj!» vpije in sope za njo.

Pa ona se niti ne ozre in teče svojo pot. Matija jo doide šele med njivami, ko se je bila že upehala.

«O Bog nas varuj! Hitra si pa, hitra», reče, ko jo doide.

«Kaj hodiš zopet za menoj? Poberi se, saj te ne maram», odreže se ona in ga niti ne pogleda.

Matijo so grozno poparile te osorne besede.

«Oh, Marijana, kako si čudna! Kaj morem jaz za to, saj sem jih tudi jaz dobil.»

«To pa ne, tvoji bratje me že ne bodo topli, in me ne bodo! Rajša pustim tebe in se ne možim nikdar.»

«Oh, Marijana, le tega ne, tega pa ne, skesati se nikar!»

«Topli me ne bodo! Tepsti se ne dam!»

«Saj te ne bodo.»

Molče korakata nekaj časa.

«Pustila bi te, bilo bi najbolje zame; pa ker si revež, zato naj bode, ako se poročiva kmalu, ker takó ne maram

biti več, da bi se mi ljudje smejali in me pretepali tvoji bratje.»

«O, o, to se pa lahko zgodi. V treh nedeljah sva pa skupaj, ako hočeš.»

«Le; ako ne, sva pa narazen, in potem nikdar več.»

Sedaj gresta lepo v Zagorico domov, in predno se razideta, obljubi ji Matija, da stopi h gospodu oglasit oklic.

Razideta se zadovoljna.

VII.

Kaj bo, kaj bo,
Če poroke ne bo!
Šaljiva pesem.

Nekega dne v tednu se Matija pražnje obleče, vzame županovo ženitbeno dovoljenje in krene k Zlatorepki. Čez nekaj časa prideta oba ven in jo mah-neta «k fari». Vsa vas je vedela, kam gresta. Ljudje so si dopovedovali:

«Svatba bode. Oklic gresta naznanit!»

«Kdo bi si mislil?» zmajevali so nekateri z glavami. «Na stara leta ženiti se! Bog jima daj pameti!»

Ženin in nevesta se nista nič zme-nila za tako opravljanje, dasi jima je sem in tje kaj priletelo na ušesa.

Tudi Podgoričanje so takoj uganili, kam jo mahata.

«Kam sta se spustila?» vpraševali so ljudje, postajali in zrli za njima.

«E, k fari!» odgovarjal je Matija.

No, ljudje pa tudi niso tako zabíti, da bi ne vedeli, kaj iščeta neoženjen moški in neomožena ženska v praznični obleki ob delavnikih pri župniku.

S precejšno ponižnostjo stopita v župnišče. Polagoma prehodita stopnice in prideta pred gospodovo sobo. Takrat je bil v Dobropoljah gospod Janez, oster gospod, katerega so se župljani prav bali. Našima znancema je sree jako upadlo, ko sta stala pred vrati.

Tu pride kuharica in jima veli, naj gresta kar v sobo.

«Hvaljen bodi Jezus Kristus!» pozdravita vstopivša, in Zlatorepka hoče gospodu ujeti roko ter jo poljubiti. Pa gospod niso marali za to navado.

«Amen. Na veke», odgovoré gospod Janez in vprašajo, čudeč se:

«Káj bi pa vidva rada?»

Zlatorepka, stoječa tik Matije, podreza ga nekoliko s komolcem, kar je bilo znamenje, naj govori.

Matija nekam prisiljeno zakašlja in obrne oči v tla. Potem seže v žep in izvleče tisto pisano dovoljenje iz njega.

«A morda pisanje, in ga ne znata čitati», izpregovori zopet gospod, hoteč pomagati Matiji iz vidne zadrege.

«Naka, gospod, nič takega ni. Vzela bi se rada in zato sva prišla vam to naznanit. Tukaj je pa dovoljenje od župana», pové počasi Matija.

Gospod oba ostro pogledajo, vzamejo dovoljenje v roke in rekó:

«Hm, hm, vidva bi se rada vzela?»

Toda glas je bil tak, da ni pomenil nič dobrega. Preberó dovoljenje.

«Kdo sta?»

«Jaz sem Kobaležev Matija iz Zagorice», pové Matija, «ta je pa Marijana Zlatorepka, tudi iz Zagorice.»

«Hm, hm, in vidva se hočeta vzeti?» zamrmrajo polglasno gospod.

«Koliko ste stari?» vprašajo gospod, obrnjeni k Matiji.

«O sv. Matiji sem jih bil triinpetdeset let ali káli.»

«No, lepa starost. In vi?»

«Jaz pa, gospod duhovni oče, ne vem dobro. Menda sem jih osemindeset. Pa res ne vem natanko, pa naj v bukve pogledajo, saj imajo menda kaj zapisanega o meni.»

«Vi triinpetdeset in vi osemindeset let?»

«Da», potrdita oba.

«In vidva se hočeta vzeti?»

«Da, gospod.»

«In sta premislila?»

«Da, gospod.»

«Dobro premislila?»

«Dobro.»

Gospoda je ujezilo, ker sta tako resno potrjevala za njim.

«No, vi, Matija, zakaj se hočete ženiti?» vprašajo gospod.

Matija obmolkne, ker res ni vedel, zakaj se ženi prav za prav.

«No, le povejte, zakaj se hočete oženiti!»

«E, zakaj, zakaj, zakaj se pa drugi? Oženiti se mislim, pa je.»

«A, tako? Torej kar tje na slepo srečo, brez pomisleka, brez vzroka? In vi, Marijana, zakaj se hočete omožiti?»

«Lejte no, kako ste čudni! Zato, da bodem omožena.»

Gospod se nasmejejo in obrnjeni k Matiji jezno rekó:

«Vi, dedec, triinpetdeset let že travo tlačite, triinpetdeset let ste bili pametni, a sedaj, ko vas začanja tlačiti starost, ko bode treba iti s tega sveta, sedaj, ko se je treba pripravljati za večnost, sedaj se hočete oženiti, hočete si nakopati težek križ? Pamet! Živite tako, kakor ste živeli do sedaj, pridno delajte, zraven molite, pa nikar ne mislite na ženitev!»

Matiji so se od samega strahú kar usta odprla.

«In vi že osemindeset let živite brez moža. Živite še do smrti brez njega in nikar ne mislite, da bode sodnjemu dnevu kašo kuhali! Delajte in molite! Vzela se pa nikdar ne bosta. Jaz tega ne pustim. Le pojdit, sta že opravila!»

Zadnje besede so bile take, da jima kar ni bilo več obstanka v sobi, ampak

obrneta se in skorej bežita iz sobe in po stopnicah. Ko prideta k sapi, izpregovori Zlatorepka:

«Jej, jej, so pa hud gospod. Bog vé, kdo jih je takó naščuval zoper naju. Sami od sebe ne morejo biti tako hudi, saj jim nisva nič prizadejala.»

«Hudi so bili, jaz sem se vedno bal, da bi mi ne segli v lase.»

«Z najinim zakonom že ne bode nič.»

Matija globoko vzdahne. Vsa potrta gresta skoraj molče v Zagorico.

«No, kdaj bodeta naredila?» vpraševali so ljudje.

Zmajevala sta z glavama in Zlatorepka je vpila:

«Bodete že videli, saj ni da bi morali vse naprej vedeti!»

In odslej so bile za nju grenke ure obupa in premišljevanja, a najhujše je bilo prenašati zasmehovanje ljudij, ko so ti zvedeli, da jima gospod ne dovolé vzeti se. Matija je bil še otožnejši in pustejši, a Zlatorepka je brusila pete in jezik na škodo gospodovo. Včasih je Matija še poskusil pregovoriti gospoda Janeza, a ni se dalo; kar so gospod Janez rekli, to so tudi držali. Pisatelj ne trdi, da so ravnali gospod po pravici, ampak je le povedal, kako se je godilo.

VIII.

Dobro zdravje, mlada nevesta,
Tvoj'ga tovarša zdaj!

Nar. pesem.

Človek obrača, Bog pa obrne. Gospod Janez so bili Kobaleževemu Matiji zatrdili, da se ne bode oženil, toda zgodilo se je narobe. Gospod Janez so srečno odšli iz Dobropolj, in za njimi so prišli drug gospod, drugačnega, usmiljenjega srca. Izpolnili so župljanom radovoljno vsako prošnjo, da so jo le mogli. V Zlatorepkinem srcu je iznova oživel upanje in kmalu po

prihodu gospodovem reče obupanemu Matiji:

«Ti, Matija! Stopi, stopi h gospodu in reci jim, da bi se rada vzela! Pokaži jim dovoljenje! Vedeli bodo, da nama ne brani nihče.»

«Ali meniš, da bodo dovolili?»

«Kaj bi ne mislila, saj radi govoré. Lepo jim povej in razloži, pa bodo dovolili!»

«E, pa naj bode, saj bodo menda res dovolili ženiti se.»

In Matija se obleče in gre.

Gospod so bili jako prijaznega obraza in dobrovoljen nasmech jim je igral okoli usten.

«Kaj pa vi?»

«Dober dan, gospod, in hvaljen bodi Jezus Kristus!»

«Amen. Na veke. — Ha, ha, pozdraviti pa znate», nasmejejo se gospod.

«Kaj bi ne znal, saj sem že star. Videl sem že mnogo duhovnih gospodov in še drugačnih.»

«Prav. No, kaj pa poveste?»

«I, kaj? Ženil bi se rad. Nevesto imam, dovoljenje tudi, in sedaj sem prišel tudi k vam prosit vas dovoljenja, ter da bi mene in mojo nevesto v cerkvi oklicali.»

Besede so mu šle takó gladko z jezika, da sam sebi ni verjel.

«Torej zopet ženitev? Tukaj se pa ljudje kaj radi ženijo», opomnijo gospod.

«Veste, to je že tako na svetu, da vsak — —»

«Že vem, že vem. Pa raji povejte, kdo ste in kako je vsa ta stvar, da zvem, ali je vam treba ženiti se, ali ne. Vsedite se na ta stol!»

Matija sede.

«Veste, gospod, jaz sem Kobaležev Matija iz Zagorice, saj vem, da vam je že kdo kaj povedal o meni.»

«Torej Matija Kobalež se pišete.»

«Prav tako.»

«Sedaj pa še drugo povejte o sebi, o nevesti, kako živita, ali sta si kaj v rodu, ali sta dobro premislila.»

In Matija začne počasi praviti vso stvar tako, kakor je le on sam znal.

Tega ne zapišem, ker je znano že vsakomu več ali manj.

Gospod se mu niso izpodtikali nad nobeno rečjo, in ko konča Matija svojo pripoved, rekó:

«Ako je vse res tako, vzamita se v imenu božjem, ako se morata in se res rada vzameta!»

«Rada se pa, rada; ona me vedno priganja.»

«No, pridita torej oba k izpraševanju jutri ali pojutrnjem. Če ne bode zadržka, okličem vaju v nedeljo.»

«Le okličite naju, bode še prej svatba v kraju.»

«Torej vi ste Matija Kobalež, in ona je Marijana Zlatorepka.»

«Da, gospod.»

«Drugó pa že vse iz knjige dobim. Le pojdite! Z Bogom!»

Matija pa prime gospodovo roko in jo močno poljubi. S tem je hotel naznaniti svojo prav posebno zadovoljnost.

«Srečno, gospod!»

Prav vesel in srečen hiti domov.

Ko je Zlatorepka uzrla veseli, jasni obraz Matijev, vedela je vse, in zaradi tega je tudi njo navdalo rajsko veselje. Vsedla sta se in povedal ji je vse natančno, kako je bilo pri gospodu; potem se pomenita, kaj treba napraviti.

V kratkem času je to vedela vsa vas.

Res niso našli gospod zadržkov, in v nedeljo zjutraj je bil prvi oklic. Tedaj pa se je zgodilo takó, kakor drugodi pri enakem oklicu. Vsi ljudje so si tiščali usta z robci, suvali se s komolci, nemežikovali si, in glasen smeh jim je

uhajal. In po vsi dolini ni bilo drugega pogovora, kakor o tej svatbi.

Ženin in nevesta sta se z vsemi potrebami pripravljala za imenitni prestop iz prostega v sveti zakonski stan. Šivala sta pri njiju celó šivilja in krojač.

Težko sta pričakovala poročnega dne. Zadržka sicer ni bilo tehtnega, zato bi bila lahko mirna, toda hrepenenje ju je vzbujalo. Zvedela sta pa, da mislijo ljudje na poročni dan iti gledat poroko in zraven sevó posmehovat se. To pa jima ni ugajalo. Po kratkem premišljevanju skleneta ljudi speljati za nos in poročiti se zjutraj zgodaj in sicer v podgoriški cerkvi, česar se ni mogel nihče nadejati. Gresta h gospodu. Po raznem govorjenju vpraša Matija:

«Gospod, kdaj naju poročite?»

«Kadar hočeta.»

«Veste, jaz bi vas prosil, da bi naju poročili v podgoriški cerkvi in sicer zaradi zijalastih ljudij v ponedeljek zjutraj.»

«No, meni je prav. Toda v ponedeljek ne morem poročati, ker imamo pri Svetem Antonu semenj in so vse maše tam.»

«Pa v torek», pravi Matija.

«V torek pa ne, v torek pa ne, v torek pa že ne!» oglasi se Marijana.

«Zakaj ne?» vprašajo gospod.

«Kaj? — Menite, da se bodeva v torek poročala? Kaj sva berača ali kâli? Naka, v torek pa že ne!»

«E, saj je vse jednako», opomni Matija.

«V torek pa že ne, v torek ne. Rajša nikoli!» pravi jezno Zlatorepka.

«Torej pa v sredo zjutraj», določi gospod.

S tem sta bila oba zadovoljna.

Prišel je določeni dan. Lepo jutro meseca rožnika je bilo. Rosa se je lesketala po travi in drevju, lahek vetrič

je majal listje in ptiči so žvrgoleli po vejah okoli bele podgoriške cerkvice v senčnatem logu. Nekaj starih ženic in mōž je prišlo na zvonov glas v cerkev. Prišel je gospod Anton in naposled tudi ženin in nevesta s svatoma Kepcem in Kreveljco. Poslednji sem vstopil tudi jaz, da sem videl zanimivo dvojico, ker mi je gospod Anton povedal — za kar se mu zahvaljujem — kdaj ju bode poročal. Oba sta bila kar najlepše oblečena, in Marijana se je še postavljala z rdečimi lici. Nestrpno je čakala usodnega trenutka. Gospod celó vprašanja še izgovoril ni, že je trdila, in zaradi naglice je morala vsako vprašanje dvakrat potrditi.

Po maši se vrnejo domov ponosno in veselo, a Zagoričani so bili jako jezni, da sta jih tako prevarila. Zato so pa

toliko bolj zabavljali. Godca nista imela, svata pa samo dva. Nevesta je skuhala kavo in narezala gibanice, katero je bila prejšnji dan spekla. Ko so snedli to, bila je svatba v kraju. Popoldne žene Matija koze v goro, Marijana pa zadene koš in gre po svojem opravku.

Zvečer preneseta balo, to je vse Marianine stvari — med njimi tudi staro zibelj — na Kobaleževino, kjer gospodarita še dandanašnji.

Gospodar na Kobaleževini je Marijana. Matija nima dosti govoriti. Koze pase, kakor jih je prej, voziček vozi, kurnike popravlja, kuha si, ako hoče jesti. Denarja pa za vse to le nima nič, ker vsak krajcar shrani ona. In stara se, stara.

Bog mu pomagaj potrpežljivo nositi radovoljno oprtani križ, kateri je hujši kakor leseni.

Med valovi življenja.

(Povest. Spisal Dobrávec.)

Spomin mi je vsplaval v znane kraje.

Pozdravljeni solnčni hribei, pozdravljene mi bele hiše, pozdravljene prijazne vasice v lepi, vinorodni dolini čudovite notranjske zemlje! Pozdravljene osivele razvaline starega gradú, pogostokrat pozdravljen senčni gaj, čegar tajnostni šum odmeva še sedaj v mojem srcu! Poslušal sem nekdanj ta šum, ljubil sem gaj, občudoval ljudi, po njem šetajoče; tudi sedaj ga ljubim, premišljujem te ljudi in jih umevam.

Mnogokrat krije človeško življenje neprodurna skorja vnanjega bleska, pod katerim bije srce mnogo nemirneje, kakor v navadni preprostosti. Skromen plinar v gorski koči je dostikrat srečnejši od bogatina v dolini. Tam gôri čista sapa, vedro nebo in vedro čelo, tu doli mračni vzduh, mračno lice in mračne misli.

Vendar tudi v dolini sije solnce, solnce resnice; tudi v dvoranah z bagrom prevlečenih je resnica ista. Ob njenem prihodu zginejo moreče megle.

Zato pa srčno pozdravljeni i vi, razkošne hiše beli zidovi, pozdravljena dišeča lovorova hladnica, iskreno pozdravljene cvetoče gredice! Vi budite v meni mnogo lepih spominov, med vami se oživlja duh, pred njim vstaja iz prošlosti novo življenje.

Torej pozdravljeni!

I.

V Poljani je danes semenj.

Silovita burja je že obrobila gorske vrhove z rjavim plaščem. Neljubega gosta se bojé tudi v dolini, in kolikor more, zapira mu vsakdo pot v svoje obližje.